

Levensmaatjes

Claudia Vanzegbroeck

© Claudia Vanzegbroeck – Paperback – oktober 2026
Coverontwerp: Claudia Vanzegbroeck
Redactie: C. Jean-Pierre Timmers

ISBN: 978-94-039-5111-9
Uitgeverij: Boekendroom Publishing

Niets uit dit boek mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar worden gemaakt door middel van druk,
fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en
schrijver

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Proloog.....	8
Hoofdstuk 1: Voor altijd een levensmaatje	12
<i>Onvoorwaardelijke vriendschap</i>	13
<i>Een hond brengt structuur in het leven</i>	15
<i>De hond als emotionele steun</i>	17
<i>Rekening houden met het welzijn van de hond</i>	18
<i>Een hond is geen accessoire</i>	19
<i>De minder romantische kant</i>	21
<i>Wat maakt een hond tot een levensmaatje?</i>	21
Hoofdstuk 2: Een hond kiezen die bij je leven past.....	23
<i>Kijk naar de eigenschappen van een ras</i>	23
<i>Een puppy of een volwassen hond</i>	24
<i>Het huishouden bepaalt mee</i>	25
<i>Gezondheid en fokkerij</i>	26
<i>Kijk naar de toekomst</i>	26
<i>De bijzondere liefde van een asiëldier</i>	27
<i>Laat verwachtingen los</i>	28
Hoofdstuk 3: De hond en jouw identiteit.....	30
Hoofdstuk 4: Elkaar begrijpen	35

Hoofdstuk 5: Trouw voor het leven	43
Hoofdstuk 6: Wat wandelen doet.....	50
Hoofdstuk 7: Socialisatie.....	58
<i>De eerste ervaringen van een pup</i>	60
<i>Een volwassen hond in een nieuw gezin</i>	61
<i>De eigenaar leert de hond kennen</i>	62
<i>Afstand hoort ook bij socialisatie</i>	64
<i>Niet alleen de reactie telt</i>	65
<i>Socialisatie blijft het hele leven doorgaan</i>	67
<i>De hond als sociale schakel</i>	68
<i>Samen leren leven</i>	69
Hoofdstuk 8: Je hond en je gezondheid	71
<i>Beweging</i>	72
<i>Bloeddruk</i>	72
<i>Hartslag en hartslagvariabiliteit</i>	73
<i>Cortisol en stress</i>	75
<i>Oxytocine en verbondenheid</i>	76
<i>Cholesterol</i>	78
<i>Hart- en vaatziekten</i>	79
<i>Gezond ouder worden</i>	83
<i>Het werkt twee kanten op</i>	85
<i>Geen medicijn, wel onderdeel van het leven</i>	86
Hoofdstuk 9: De stille troost	89

Hoofdstuk 10: Je hond voelt wat jij voelt.....	96
<i>Je stress heeft een geur</i>	96
<i>Een hond leert wat normaal is</i>	98
<i>Als spanning langer duurt</i>	99
<i>Wat je hond wel en niet weet</i>	101
<i>De stille voorkennis van je hond</i>	102
<i>De trilling voor de storm</i>	104
Hoofdstuk 11: Liefde zonder voorwaarden.....	107
Hoofdstuk 12: Geduld leren	112
Hoofdstuk 13: Grenzen aangeven	120
Hoofdstuk 14: Wie zorgt voor wie?	130
<i>De mens als ouder: de veilige basis</i>	130
<i>Het onderzoek</i>	131
<i>De resultaten</i>	131
<i>De betekenis</i>	132
<i>De langetermijnstudie: cortisol bij mens en hond</i>	133
<i>De resultaten</i>	134
<i>De acute stressreactie: de hond als mogelijke regulator</i>	136
<i>Het stress-experiment</i>	136
<i>Waarom kan een hond zo'n effect hebben?</i>	137
<i>De evolutionaire hack: neotenie en gezichtsuitdrukkingen</i>	138
<i>Neotenie</i>	139
<i>Het onderzoek naar de 'puppy-ogen'</i>	139
<i>Het effect van die beweging</i>	140

<i>Evolutie en domesticatie</i>	141
<i>Wie zorgt er dan voor wie?</i>	143
Hoofdstuk 15: Als het leven verandert.....	144
<i>Een verhuizing</i>	148
<i>Een nieuwe gezinssituatie</i>	150
<i>Wanneer iemand wegvalt</i>	152
<i>Wat blijft</i>	153
Hoofdstuk 16: Samen ouder worden.....	155
Hoofdstuk 17: Zorgen voor een oudere hond	163
<i>Preventieve zorg</i>	163
<i>De eigenaar als belangrijke bron van informatie</i>	164
<i>De eigenaar als houvast voor de oudere hond</i>	165
<i>Pijn herkennen</i>	167
<i>Spiermassa en lichaamsconditie</i>	169
<i>Drinken, plassen en ontlasting</i>	169
<i>De omgeving aanpassen wanneer dat nodig is</i>	170
<i>Zintuigen en gedrag</i>	171
<i>Voeding bij de oudere hond</i>	172
<i>Bultjes en tumoren</i>	173
<i>Temperatuur en comfort</i>	174
<i>De nieren</i>	175
<i>Dementie bij de oudere hond</i>	177
<i>Kwaliteit van leven</i>	178
<i>Kijk naar het geheel</i>	179

<i>Tot slot</i>	180
Hoofdstuk 18: Afscheid	181
<i>Wanneer behandelen verandert in zorgen voor comfort</i>	183
<i>Kwaliteit van leven</i>	185
<i>Wanneer wordt het te veel?</i>	186
<i>Het gesprek met de dierenarts</i>	187
<i>De verantwoordelijkheid van de eigenaar</i>	188
<i>Het moeilijke besluit</i>	188
<i>Te vroeg of te laat?</i>	189
<i>Als het afscheid dichterbij komt</i>	190
<i>De laatste dag</i>	192
<i>Het afscheid bij de dierenarts</i>	193
<i>Naar huis zonder hem</i>	195
Hoofdstuk 19: Rouwen	197
Hoofdstuk 20 : Ruimte voor een nieuw leven.....	208
Epiloog	216
Dankwoord.....	221
Informatiebronnen.....	222

Proloog

Sommige ontmoetingen veranderen je leven zonder dat je op dat moment beseft hoe belangrijk ze zullen worden. Een ontmoeting met een hond begint vaak heel eenvoudig. Twee ogen kijken je aan, een natte neus raakt voorzichtig je hand en een staart beweegt enthousiast heen en weer. Je glimlacht, je aait hem en denkt misschien alleen maar dat hij lief is. Je weet dan nog niet dat dit dier later een vaste plaats in je leven zal krijgen, dat je zijn gewoontes zult kennen en dat je op een dag aan één blik genoeg hebt om te begrijpen wat hij van je wil.

Een hond komt niet alleen je huis binnen. Langzaam wordt hij onderdeel van je dagen, je gewoontes en de momenten die samen je leven vormen. In het begin valt alles op. Je leert hoe hij reageert wanneer hij blij is, wanneer hij honger heeft of wanneer hij graag naar buiten wil. Je ontdekt waar hij graag ligt, welke geluiden hij maakt en op welke manier hij jouw aandacht probeert te krijgen. Na verloop van tijd hoeft je daar nauwelijks nog bij stil te staan. Je kent hem en hij kent jou.

Hij weet wanneer je thuiskomt aan het geluid van je sleutel in het slot en staat vaak al klaar voordat je de deur hebt geopend. Hij kijkt je aan wanneer je je jas

uittrekt, loopt met je mee naar de keuken en volgt je zelfs naar de badkamer. Daarna ligt hij weer op zijn vertrouwde plaats, tevreden omdat jij in de buurt bent. Het zijn kleine gebeurtenissen die iedere dag opnieuw terugkomen en juist daardoor zo vertrouwd worden dat je ze gemakkelijk als vanzelfsprekend gaat beschouwen.

Toch schuilt in die gewone momenten iets bijzonders. Voor een hond maakt het weinig uit hoe jouw dag is verlopen. Hij weet niet of je vandaag iets hebt bereikt waar je trots op bent of juist een fout hebt gemaakt waar je nog over piekert. Hij kent je zorgen niet en heeft geen belangstelling voor de verwachtingen die andere mensen aan je stellen. Wanneer je thuiskomt, ben je voor hem gewoon degene op wie hij heeft gewacht. Hij is blij dat je er weer bent.

Een hond vraagt niet dat je eerst iets bewijst voordat hij van je houdt. Hij verwacht geen uitleg wanneer je stil bent en vraagt niet waarom je verdrietig bent. Op moeilijke dagen kan zijn aanwezigheid voldoende zijn. Hij komt bij je liggen, legt zijn kop tegen je heen of blijft rustig in dezelfde kamer wanneer jij liever even niets zegt. Hij probeert je problemen niet op te lossen en zoekt geen woorden voor wat je voelt. Hij blijft gewoon bij je.

Juist dát is een van de mooiste eigenschappen van de band tussen mens en hond. We delen twee verschillende werelden, spreken niet dezelfde taal en zullen nooit precies weten wat er in het hoofd van de ander omgaat, maar toch ontstaat er een vorm van begrijpen die in de loop der jaren steeds sterker wordt. Je herkent zijn blik, zijn houding en de kleine veranderingen in zijn gedrag. Hij herkent jouw stem, je voetstappen en je stemming. Zonder dat je het bewust hebt afgesproken, leer je rekening met elkaar te houden. Daaruit ontstaat iets wat meer wordt dan het hebben van een huisdier. Een hond wordt een maatje, een deel van het gezin en een vertrouwde aanwezigheid die bij je leven hoort.

In Levensmaatjes wil ik stilstaan bij die bijzondere band tussen mens en hond. Bij de liefde en trouw die in de loop van de jaren ontstaan, bij de vreugde die een hond in huis brengt en bij de troost die hij geeft wanneer het leven even moeilijk wordt. Maar ook bij het ouder worden, bij de herinneringen die zich ongemerkt opstapelen en bij het moment waarop we moeten leren loslaten.

Uiteindelijk gaat dit boek niet alleen over wat wij voor onze honden betekenen, maar vooral ook over wat zij voor ons betekenen. Een hond kan een plaats in ons leven innemen die veel groter wordt dan we ooit

hadden verwacht. Hij is er tijdens belangrijke momenten, maar ook op al die gewone dagen die samen een mensenleven vormen.

Hoofdstuk 1: Voor altijd een levensmaatje

Een hond als levensmaatje betekent veel meer dan een hond hebben als huisdier. Het betekent dat een hond een volwaardig onderdeel wordt van het dagelijks leven en vaak ook van het gezin. Een hond leeft mee met de ritmes, gewoontes en levensfasen van zijn eigenaar. Hij is aanwezig tijdens gewone momenten, zoals wandelen, eten en ontspannen, maar ook tijdens belangrijke of moeilijke periodes in het leven.

De relatie tussen mens en hond kan daardoor uitgroeien tot een bijzonder sterke emotionele band. Wetenschappelijk onderzoek naar de mens-hondrelatie beschrijft deze band als een complexe relatie waarin gehechtheid, sociale interactie, gedrag en wederzijdse beïnvloeding een belangrijke rol spelen. Honden zijn bovendien door duizenden jaren van domesticatie sterk aangepast aan het samenleven en communiceren met mensen.

Een levensmaatje zijn betekent daarom niet alleen dat de hond iets voor de mens betekent. Het is een wederzijdse relatie: de mens geeft de hond veiligheid, verzorging, aandacht en bescherming, terwijl de hond

gezelschap, verbondenheid en dagelijkse interactie biedt.

Onvoorwaardelijke vriendschap

Een van de meest bijzondere eigenschappen van een hond als levensmaatje is het gevoel van verbondenheid dat kan ontstaan. Een hond reageert niet op dezelfde manier als mensen op status, inkomen, uiterlijk of maatschappelijke prestaties. Voor de hond staat de relatie met zijn eigenaar centraal.

Veel honden begroeten hun eigenaar enthousiast wanneer die thuiskomt, zoeken lichamelijk contact en blijven in de buurt wanneer hun eigenaar rust. Daardoor kan het gevoel ontstaan dat de hond er simpelweg is, zonder dat iemand iets hoeft te bewijzen.

Dat betekent niet dat een hond menselijke emoties precies op dezelfde manier begrijpt of ervaart als een mens. Wel is bekend dat honden sterk gericht zijn op menselijke sociale signalen en dat de band tussen mens en hond kan worden gekenmerkt door gehechtheid en wederzijdse sociale interactie. Juist die dagelijkse aanwezigheid kan een hond voor sommige mensen tot een belangrijk emotioneel anker maken.

Een hond kan een belangrijke vorm van gezelschap bieden. Vooral wanneer iemand alleen woont, weinig sociale contacten heeft of door omstandigheden veel tijd thuis doorbrengt, kan de aanwezigheid van een hond een gevoel van verbondenheid geven.

De relatie tussen huisdieren, eenzaamheid en sociale isolatie is genuanceerd. Een brede analyse van 24 publicaties laat zien dat huisdieren de sociale isolatie kunnen verminderen. Als het gaat om eenzaamheid zijn de signalen minder eenduidig, al laten metingen rondom de COVID-19-pandemie wel een gunstig effect zien. Een hond kan bovendien indirect zorgen voor meer menselijke contacten. Tijdens een wandeling ontmoet een eigenaar bijvoorbeeld andere hondenbezitters, buren of voorbijgangers. Het dier slaat daardoor als het ware een sociale brug tussen mensen.

Een hond vervangt menselijke relaties echter niet volledig. Een publicatie uit 2026 benadrukt bijvoorbeeld dat huisdieren belangrijke emotionele steun kunnen bieden, maar dat menselijke relaties nodig blijven voor andere vormen van steun, zoals advies, praktische hulp en sociale erkenning.

Een hond brengt structuur in het leven

Een hond brengt bijna vanzelf structuur in het dagelijks leven. Niet omdat een hond een soort hulpmiddel is dat je erbij neemt wanneer je daar behoefte aan hebt, maar omdat een hond afhankelijk is van jou. Hij moet eten en drinken krijgen, regelmatig naar buiten, voldoende bewegen en mentaal worden uitgedaagd. Hij heeft verzorging nodig, aandacht en sociaal contact. Wanneer hij ziek is of medische zorg nodig heeft, moet je met hem naar de dierenarts. Daarnaast vraagt een hond begeleiding en opvoeding.

Al die verantwoordelijkheden zorgen ervoor dat er ritme ontstaat in een dag. 's Morgens wacht er bijvoorbeeld een wandeling, daarna volgt het gewone dagelijkse leven. Doorheen de dag zijn er momenten van verzorging, beweging en contact. En 's avonds is er opnieuw een wandeling, een speelmoment of gewoon de rust van een hond die tevreden naast je ligt.

Voor iemand die moeite heeft om structuur in zijn leven te brengen, kan dat ritme veel betekenen. Een hond geeft je een reden om op te staan, om naar buiten te gaan en om niet zomaar een hele dag aan je voorbij te laten gaan. De dagelijkse zorg kan houvast bieden, juist op momenten waarop je zelf moeilijk tot

actie komt. Het is echter belangrijk om daar eerlijk in te blijven. De structuur ontstaat niet omdat een hond een handig middel is om je leven op orde te krijgen. Ze ontstaat omdat er een levend wezen is dat op jou vertrouwt. Een hond kan niet beslissen dat hij vandaag liever niet gaat wandelen omdat jij geen zin hebt. Hij kan zijn eten niet zelf uit de kast halen en hij kan niet zelf bepalen wanneer hij medische hulp nodig heeft.

Een hond nemen betekent daarom dat je bereid bent om jarenlang rekening te houden met de behoeften van een ander levend wezen. Ook op dagen waarop je moe bent, verdrietig bent, weinig energie hebt of liever alles even zou laten liggen. Juist daarin schuilt misschien wel de grootste kracht van die dagelijkse structuur: je hoeft niet altijd zin te hebben om toch iets te doen wat belangrijk is, samen ervaringen delen. Een levensmaatje is iemand met wie je je leven deelt. Bij een hond gebeurt dat letterlijk.

Je gaat samen wandelen, naar het bos, op vakantie, naar familie of misschien naar een hondenschool. Je leert elkaars gewoontes kennen. De hond weet bijvoorbeeld wanneer het tijd is om te wandelen, waar zijn favoriete plekje zijn en welke gezinsleden hij kan verwachten. Na verloop van tijd ontstaan daardoor talloze gezamenlijke herinneringen.

Een puppy die in huis komt, wordt uiteindelijk een volwassen hond en later een oudere hond. De

eigenaar maakt al die levensfasen mee. Dat kan de relatie bijzonder intens maken: de hond is niet alleen aanwezig tijdens één periode van het leven, maar kan jarenlang deel uitmaken van de persoonlijke geschiedenis van zijn eigenaar.

De hond als emotionele steun

Honden kunnen voor sommige mensen ook een bron van emotionele steun zijn. Hun aanwezigheid kan rust geven, afleiding bieden of ervoor zorgen dat iemand zich minder alleen voelt.

Recente inzichten naar de mens-hondrelatie kijken zelfs naar processen zoals co-regulatie: het idee dat mens en hond elkaar kunnen beïnvloeden in gedrag, aandacht en emotionele toestand. Een overzicht uit 2026 beschrijft hoe honden in moderne stedelijke omgevingen voor sommige mensen een belangrijke partner kunnen worden in dagelijkse emotionele regulatie.

Daarbij moet wel onderscheid worden gemaakt tussen een hond als emotionele steun en professionele psychologische of medische hulp. Een hond kan een belangrijke aanwezigheid in iemands leven zijn, maar kan menselijke zorg en professionele ondersteuning niet volledig vervangen.

Een levensmaatje hebben betekent ook verantwoordelijkheid dragen.

Een hond kan niet zelf beslissen om naar de dierenarts te gaan, voldoende beweging te krijgen, gezond voedsel te krijgen of uit een gevaarlijke situatie te komen. De eigenaar moet deze beslissingen voor hem nemen, want hij is verantwoordelijk voor de hond. Daar horen onder andere toezicht, verzorging, het naleven van regels en verantwoord gedrag tijdens het uitlaten bij. Die verantwoordelijkheid kan een belangrijke dimensie van de relatie vormen. Je zorgt niet alleen voor jouw maatje omdat het leuk is, maar omdat het dier volledig afhankelijk is van jouw keuzes.

Rekening houden met het welzijn van de hond

Het begrip 'levensmaatje' krijgt pas echt betekenis wanneer we ook kijken vanuit het perspectief van de hond.

Het welzijn van de hond moet centraal staan. Een hond heeft niet alleen voedsel en een dak boven zijn hoofd nodig. Hij heeft ook behoefte aan beweging, rust, sociaal contact, veiligheid, passende prikkels en mogelijkheden om natuurlijk hondengedrag te vertonen.

Dit is een belangrijke gedachte: een sterke band met een hond is niet automatisch hetzelfde als goed hondenwelzijn. Iemand kan bijvoorbeeld enorm veel van zijn hond houden, maar toch onvoldoende rekening houden met de bewegingsbehoefte, angst, sociale behoeften of lichamelijke gezondheid van het dier. Liefde moet daarom worden aangevuld met kennis en verantwoordelijkheid.

Een hond is geen accessoire

Wanneer je een hond als levensmaatje kiest, kijk je verder dan zijn uiterlijk, ras of populariteit. Iedere hond heeft zijn eigen karakter, behoeften en grenzen. De ene hond bruist van energie, terwijl de andere liever rustig door het leven gaat. Leeftijd, gezondheid, ervaringen en persoonlijkheid maken elke hond uniek. Daarom is het goed om jezelf niet alleen af te vragen: Past deze hond bij het leven dat ik wil? Maar vooral: Past mijn leven bij wat deze hond nodig heeft?

Dat verschil is belangrijk. Een hond wordt immers deel van je leven, met alles wat daarbij hoort. Je kiest niet alleen voor de mooie momenten, maar ook voor de verantwoordelijkheid om er te zijn voor de hond die hij werkelijk is.

De relatie verandert doorheen het leven

Een hond als levensmaatje betekent ook dat je samen verandert.

Een jonge hond kan veel energie hebben, grenzen opzoeken en intensieve opvoeding nodig hebben. Een volwassen hond kan een stabiele metgezel worden.

Een oudere hond kan uiteindelijk meer verzorging, rust en medische ondersteuning nodig hebben.

Ook het leven van de eigenaar verandert. Werk, relaties, kinderen, verhuizingen, vakanties, ziekte en ouder worden kunnen invloed hebben op de manier waarop iemand voor zijn hond kan zorgen.

Een echte levensmaatje-relatie betekent daarom dat je bereid bent de hond ook te blijven ondersteunen wanneer hij ouder wordt of meer zorg nodig heeft.

De band werkt in twee richtingen

Als we spreken over wat een hond voor een mens kan betekenen, vergeten we soms dat een echte band altijd twee kanten op werkt. De mens zorgt voor veiligheid, voeding, beweging, medische zorg, begeleiding en liefde. De hond geeft daar op zijn eigen manier iets voor terug: gezelschap, aanwezigheid, affectie en het gevoel dat je er niet alleen voor staat. Samen wandelen, spelen, rusten of gewoon bij elkaar zijn, worden kleine momenten die het dagelijkse leven kleur geven. Daarom zegt het woord levensmaatje

misschien wel meer dan het woord huisdier. Een hond woont niet alleen bij je; hij wordt deel van je leven.

De minder romantische kant

Een hond als levensmaatje klinkt mooi, maar het leven samen kent ook moeilijke momenten. Een hond vraagt tijd, geld, zorg en aandacht. Er kunnen onverwachte dierenartskosten zijn, gedragsproblemen of periodes waarin je extra geduld nodig hebt. Een hond kan je vrijheid soms beperken en vraagt ook op dagen waarop het minder goed met je gaat om verantwoordelijkheid.

En dan is er uiteindelijk het afscheid. Omdat een hond veel korter leeft dan een mens, komt vroeg of laat het moment waarop ouderdom, ziekte of verlies deel wordt van jullie verhaal. Juist omdat je weet dat de tijd samen beperkt is, kan de band zo waardevol en intens worden.

Wat maakt een hond tot een levensmaatje?

Een hond wordt een levensmaatje wanneer hij niet alleen in je huis woont, maar echt onderdeel wordt van je leven. Je deelt wandelingen, rustmomenten, gewoontes en ervaringen. Na verloop van tijd leer je

elkaar steeds beter kennen en ontstaat er een vertrouwdheid die moeilijk in woorden te vatten is. Die verbondenheid gaat ook samen met verantwoordelijkheid. Een hond is geen dier dat er alleen voor jou is. Hij is een levend wezen met eigen behoeften, gevoelens en grenzen.

Een levensmaatje is daarom niet simpelweg een dier dat je gezelschap houdt. Het is een wezen waarvoor je zorgt en waarmee je, gedurende een belangrijk deel van je leven, een band opbouwt. Misschien is dat uiteindelijk wel het mooiste aan samenleven met een hond: hij loopt niet alleen naast je door het huis, maar ook een stukje met je mee door het leven. De kern van het begrip levensmaatje ligt daarom niet alleen in wat een hond voor zijn eigenaar betekent. Het gaat om de wederkerigheid van de relatie.

Een hond geeft liefde, aanwezigheid en gezelschap, maar vraagt daar ook iets voor terug: tijd, aandacht, verzorging, veiligheid, beweging en verantwoordelijkheid.

Wie een hond als levensmaatje ziet, kiest dus niet alleen voor een huisdier. Hij kiest ervoor om jarenlang samen te leven met een ander levend wezen. Dat is uiteindelijk wat een levensmaatje zo bijzonder maakt: niet dat de hond alleen naast je leeft, maar dat hij een stukje van je leven met je meeloopt. Daarom kan een hond voor altijd een levensmaatje blijven.

Hoofdstuk 2: Een hond kiezen die bij je leven past

Een hond kiezen begint vaak met aantrekkingskracht. Een bepaald ras spreekt je aan, je ontmoet een hond die direct indruk maakt of je valt voor een nest puppy's. Toch zegt een eerste indruk weinig over de vraag of jullie werkelijk bij elkaar passen. Een hond wordt jarenlang onderdeel van je leven. Daarom is het belangrijk om vóór de keuze te kijken naar je eigen omstandigheden. Hoeveel tijd ben je thuis? Hoe actief ben je? Hoe ziet je woonomgeving eruit? Heb je ervaring met honden? Wie kan voor de hond zorgen wanneer je ziek bent of weg moet? Al die vragen geven een realistischer beeld van wat je een hond kunt bieden.

Kijk naar de eigenschappen van een ras

Rassen zijn generaties lang geselecteerd voor bepaalde taken. Herdershonden werden ontwikkeld voor het werken met vee, jachthonden voor verschillende vormen van jacht en andere rassen voor bewaking, gezelschap of lichamelijk werk. Die afkomst kan nog steeds zichtbaar zijn in gedrag.